

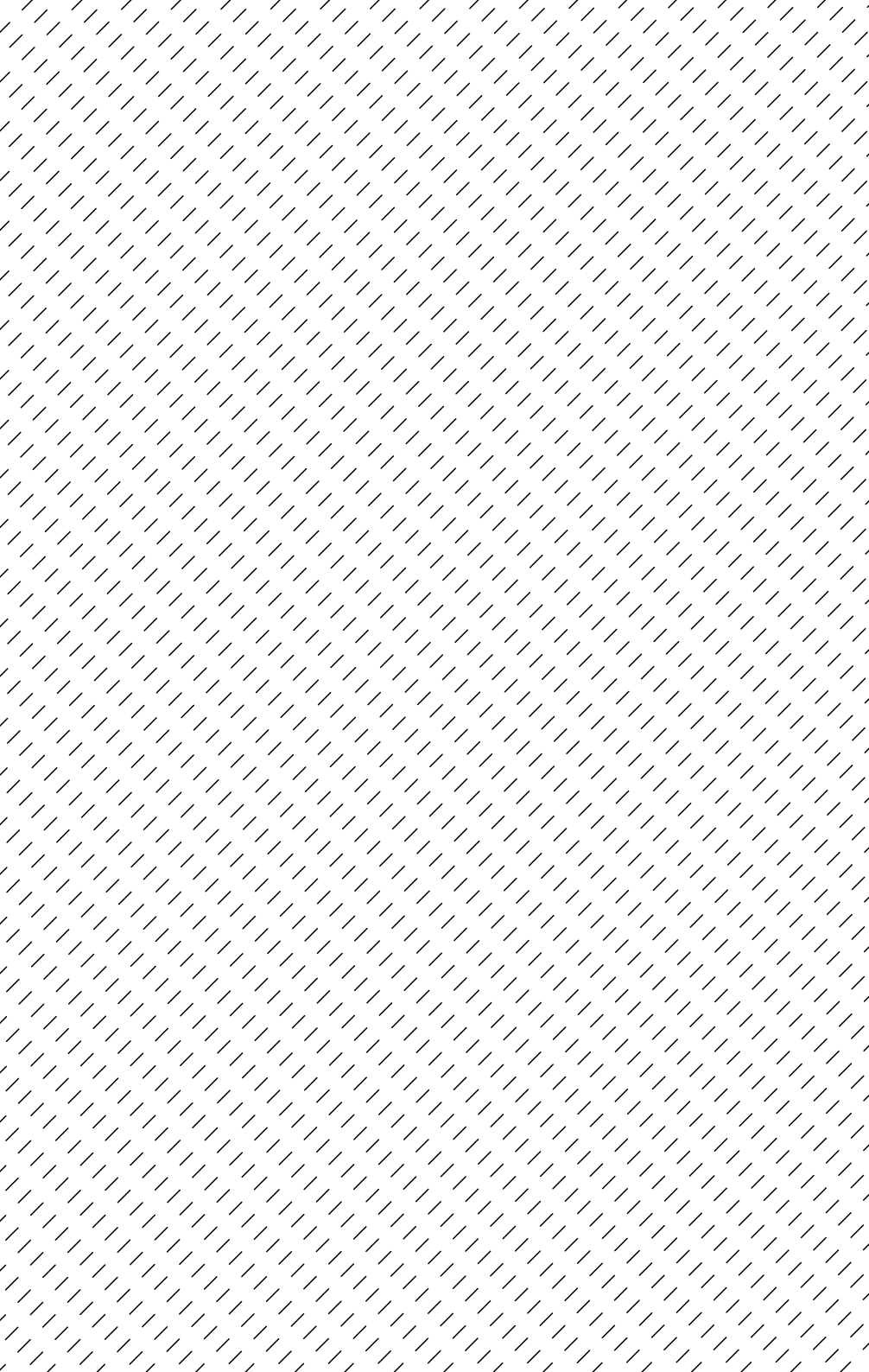
Des terra

Armand Virallonga

PRÒLEG D'EDUARD SANAHUJA YLL

PREMI NARCÍS LUNES I BOLOIX 2020

Des terra

ARMAND VIRALLONGA

Des terra

Des terra

© del text: Armand Virallonga, 2021
© de la il·lustració de la coberta: Guillem Font, 2021
© de la fotografia de l'autor: Marina Cazorla, 2021
© d'aquesta edició: Edicions Saldonar, 2021

Primera edició: maig del 2021

Publicat per Edicions Saldonar
Alfambra, 16, 5è 2a
08034 Barcelona
edicions@saldonar.com
www.saldonar.com

Edició i producció: Francesc Gil-Lluch
Disseny de la col·lecció: Enric Muñoz
Disseny de la coberta i maquetació: Octavi Gil Pujol
Impressió: BookPrint
Distribució: UDL

Thema: DC, DCC, DCF
ISBN: 978-84-17611-69-9
Dipòsit legal: B 6521-2021

Aquest llibre s'ha imprès amb paper procedent de boscos gestionats de manera sostenible, un òfset cru de 90 grams, i s'ha compaginat amb la tipografia Sabon en cos 10,5.

Els titulars del *copyright* tenen els drets reservats.

El Premi de Poesia Narcís Lluís i Boloix és convocat anualment per l'Ajuntament de Sant Vicenç dels Horts.

AJUNTAMENT
Sant Vicenç dels Horts

*A la meva germana,
guarda de la sang atzur.
Als meus pares,
la meva llar com era.*

Taula

EL DOBLE, O TRIPLE, FONTS D'ARMAND VIRALLONGA,
per Eduard Sanahuja Yll 11

Cel i terra, 17

ES TERMINI

Un sot entre tres pins, 21

Sang de temporada, 22

Jerarquia territorial, 23

Potes de pianista, 24

Les arts diplomàtiques, 25

La promesa d'un tresor, 26

Embarbussetjats, 27

Renets, 28

Nos-altres, 29

Lil·liput, 30

Tirant amb botes, 31

Barcino contra Barcino, 32

I. Els greuges dels Reis Catòlics

II. Declaració unilateral d'independència

- III. *Transició*
IV. *Post campanya*
V. *Retrets de ruptura*
VI. *Frau de mar*
VII. *Àngel del Born*
VIII. *T'enyoro, xiqueta*
IX. *Tractats de postguerra*
X. *Ona expansiva*
155 llegendes, 44

SA PULCRITUD

- Haveria, 47
L'oïda dels gossos, 48
Mexitli, nina de vímet, 49
El que resta, 50
Terra resta, 51
L'alè hipòcrita d'algú que no respira, 54
Patrimoni del desert, 55
La farmaciola dels ateus, 56
Enyor etern, 57
Dadà de dades de mà d'un estadista, 58
Cultes bàrbars, 59

Agraïments: Brou d'arrel, 61

El doble, o triple, fons d'Armand Virallonga

Eduard Sanahuja Yll

Armand Virallonga (Barcelona, 1990) pertany a la generació de joves catalans que han hagut de marxar a l'estranger per construir-se un futur; és d'aquesta generació de joves preparats, amb estudis, i avesats als mitjans de comunicació i les tecnologies digitals, que se sol conèixer amb el nom de Generació Y, la dels *millennials*. Graduat en Cinema i Comunicació Audiovisual, i especialitzat en Disseny de Producció i Direcció Art, l'1 de juny de 2015, quan encara no havia complert els vint-i-cinc anys, va agafar les maletes i se'n va anar cap a Mèxic. Allà va treballar en la televisió, cinema i publicitat, i va col·laborar en diverses revistes, fins al final d'agost de 2020, moment en què va tornar a Catalunya.

Hi ha algunes peripècies personals de l'autor que són importants per desentrellar el llibre que esteu a punt de llegir. La primera que vull esmentar és el fet que Armand Virallonga ha passat molts estius de la seva vida a Cadaqués, un dels pocs llocs de Catalunya on perviu, tot i que en clara recessió, l'ús de l'article salat (les formes «es», «sa», «ses», etcètera, provinents del demostratiu llatí *ipse/a*, enfront de les formes «el» «la», «els», «les», etcètera, que deriven del demostratiu *ille/a*), un tret del dialecte que

els catalans dels bisbats orientals, i especialment del gironí, van exportar a les Balears durant la repoblació de les Illes, en temps de Jaume I, al segle XIII. Cadaqués és, doncs, la segona casa del poeta. Això explica el fet que el títol del poemari (*Des terra*) i de les dues parts del llibre («Es termini» i «Sa pulcritud») duguin l'article salat. I també explica l'aparició d'expressions genuïnament cadaquesenques, com ara el «nos amb nos», manifestació de la singularitat del clan dels cadaquesencs i cadaquesenques de «tota la vida», que trobem al poema «Nos-altres», un joc amb la confusió pronominal, amb el jo i l'alteritat.

Una altra peripècia important és la fugida de Barcelona, la capital de Catalunya, una ciutat estimada, però que el poeta abandona quan ja està sumida en la decadència, en la pèrdua de la seva autenticitat a causa de l'especulació i de la submissió als interessos de la indústria turística («I la casa, la nostra / lluny de donar-la als fills que hem tingut / la llogues a una pandèmia de turistes», del poema «Retrets de ruptura»). Barcelona, aquesta ciutat-origen, pàtria, mare-pare de l'amor i de l'odi, serà l'epicentre de la suite «Barcino contra Barcino».

El tercer element biogràfic que vull esmentar és l'estada de cinc anys a Mèxic. Allà el poeta entra en contacte amb una altra forma de viure i cobra la perspectiva necessària per enfocar i dissecionar la pàtria i el passat familiar que ha deixat. A més, s'apropia d'un dels trets característics de la idiosincràsia i de la parla mexicana: l'*albur*. L'*albur* a Mèxic és una forma de denominar el joc de paraules per conferir doble sentit a les expressions. A cavall entre la paronomàsia, l'homofonia, la paròdia, la polisèmia, l'embarbussament i el calembur, l'*albur* basteix un sentit doble farcit d'ironia i enginy. Cert és que l'*albur* pot derivar en duels verbals insuportablement masculistes, però en l'origen és una via en què l'indígena pot mofar-se del conqueridor, del po-

derós, incapaç d'entendre que l'estan *albureando*, que se l'estan rifant. Armand Virallonga troba en l'*albur*, i en la cultura del rap, del qual ha estat un consumat practicant, una forma de creativitat verbal. En aquest sentit, podem dir que *Des Terra* és un llarg i complex *albur*.

Així, *Des terra*, ('del terra - de la terra') el títol del primer llibre publicat d'Armand Virallonga (una «memòria que em cap avui / en dues galledes de polpa», segons diu el primer poema «Cel i terra»), fa referència a la terra (i a la singularitat de qui hi emana i hi retorna), però també a la tercera persona del present del verb desterrar i, per extensió, al desterrament.

«Es termini», el títol de la primera part, al·ludeix a «termini», però també a «extermini». Aquesta primera part conté un primer bloc de poemes que hem d'interpretar com un crit de rebel·lia. Comença amb una «Jerarquia territorial» i «La promesa d'un tresor» («Sols hi ha dos tipus de pirates»), passa per uns «*Embarbussetjats*» —un *empresonament embarbussat d'assetjaments* a la llibertat d'expressió—, i acaba amb una referència a Foucault (que arremet contra el procés d'oblit dels «renets» generacionals) i a l'anar tirant del Tirant de «Tirant amb botes». Aquests poemes són el preàmbul de «Barcino contra Barcino», calc de *Kramer contra Kramer*, una suite que és, al meu parer, el «nucli dur» d'aquesta primera part. A «Barcino contra Barcino», Virallonga aprofita les veus d'uns personatges que viuen un procés de divorci per oferir-nos diverses lectures superposades: la del divorci d'una parella, la del poeta amb relació a la seva ciutat i la de Catalunya respecte d'Espanya. Tenim aquí, en aquesta tríada de *processos*, no un doble, sinó un triple fons.

«Sa pulcritud», la segona part, ens proposa una neteja, una *tabula rasa* en vista del patiment, de l'horror i de la mort («Sa pulcritud» és una forma idèntica fònicament a «Sepulcritud», un neologisme

inventat pel poeta a partir del mot *sepulcre*). És la part mexicana del llibre. Cal tenir present que, pocs dies abans de l'1 d'octubre de 2017, el dia del famós referèndum convocat a Catalunya i durament reprimat per això que anomenem «forces de l'ordre», a Mèxic, entre Morelos i Puebla, estats veïns a la Ciutat de Mèxic, on residia el poeta, va tenir lloc un fort terratrèmol (entre els dies 17 i 19 de setembre; 7,1 graus a l'escala de Richter) que va afectar una tercera part del país i va causar centenars de morts. Armand Virallonga va formar part de les brigades de desenrunament que tractaven de trobar supervivents soterrats. La seva brigada, anomenada Iniciativa, treballava de nit. Els qui la componien actuaven fins que sortia el sol, quan la població civil i altres brigades els substituïen en la tasca de recuperar cossos. Aquells dies l'Armand va aprendre que quan algú alçava el puny calia fer silenci, aturar-se, concentrar-se per localitzar un alè de vida sota les runes. I també que, quan algú abaixava el puny, es perdia tota esperança: al cap d'una estona entrarien les màquines a fer la seva feina (vegeu el poema «Terra resta»; és possible que el doble o triple fons d'Armand Virallonga també hi ocultu l'esdevenir dels múltiples personatges creats en la primera part del llibre). Tota aquesta devastació, a més d'altres formes de violència dissortadament habituals a Mèxic (vegeu el poema «Metxili, nina de vímet»), ressituen el poeta cap a la vida i la capacitat d'estimar, un bri d'esperança per als «Cultes bàrbars», el darrer poema del llibre, que amaga un *albur* més en el títol i planteja un últim joc gramatical on recrear-nos en els reductes de l'estimar.

Armand Virallonga sap ordir amb mestria les vicissituds personals amb l'esdevenir col·lectiu, de manera que la seva poesia està lluny de ser una poesia confessional ancorada en el jo. La seva potència, però, no rau en aquesta habilitat ni en la perícia dels jocs verbals. Va més enllà. Va allà on se sap que beuen els poetes:

en la capacitat de transformació del món mitjançant les imatges verbals i l'ús de la metàfora. Perquè és capaç de dir «Qui no ha enterrat la llengua / a la rasa del veí / no sap de què s'amaguen les fogueres», o «Res roman escrit / a la taula dels miserables. / On es perd espart no s'hi troba joia», i encara «A les mans del gegant / tampoc és que hi càpiga una aldea, / sí un conte sencer, / la ploma que estreny el gallet d'una arma incommensurable». *Des terra* és ple de troballes com aquestes, aplegades en poemes sòlidament construïts, a prova de terratrèmol. Per això espero que Virallonga ens regali molts altres llibres després d'aquest. Potser perquè no vull oblidar que «sota el llit dels monstres també xiula el vent».

Març de 2021

CEL I TERRA

L'alè de tardor desfullà,
amb tot el seu ressentiment,
la memòria que em cap avui
en dues galledes de polpa.

A la mà dreta, el primer jardí,
marcit d'esglai i mentida;
a l'esquerra, revenja de la verema.

Al sotabosc hi escuma un silenci irreductible.